

Силабус курсу

Структурно-функціональна організація клітини

Освітній ступінь – Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014.15 Середня освіта (Природничі науки)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Природничі науки)»

Кількість кредитів: 4

Рік підготовки, семестр – 1 рік, 2 семестр

Компонент освітньої програми: основний

Дні занять: згідно розкладу занять

Консультації: згідно графіку індивідуальної роботи

Мова викладання: українська.

Керівник курсу

д. біол. н., проф. БОДНАР Оксана Ігорівна

Контактна інформація bodnar@tnpu.edu.ua, bodnar@chem-bio.com.ua

Анотація дисципліни

«Структурно-функціональна організація клітини» – це комплексна навчальна дисципліна, що охоплює сучасні наукові досягнення з цитології, гістології, ембріології та молекулярної біології, розкриває закономірності розвитку і розмноження клітин та тканин, їх будову та загальні принципи функціонування, з'ясовує молекулярні механізми реалізації генетичної інформації. Як навчальна дисципліна, «Структурно-функціональна організація клітини» є теоретичною базою для вивчення таких фундаментальних дисциплін біологічного циклу як фізіологія, анатомія, генетика, еволюція, біохімія, екологія. Вивчення навчальної дисципліни «Структурно-функціональна організація клітини» забезпечить формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо формування наукової картини світу загалом і живої природи зокрема.

Навчальний контент

Теми	Результати навчання
Тема 1. Клітина як структурно-функціональна одиниця живого. Різноманіття і склад клітин.	Знати: <ul style="list-style-type: none"> • основні поняття і терміни з цитології, гістології, ембріології; • сучасну літературу з проблематики навчальної дисципліни; • основні принципи та етапи виготовлення цитологічних і гістологічних препаратів; • основні положення сучасної клітинної теорії; • мікроскопічну та субмікроскопічну будову структурних компонентів прокариотичних та еукаріотичних клітин, їх функції; • способи репродукції клітин; • основні концепції структурної організації геному; • механізми відтворення і реалізації генетичної інформації; • принципи регуляції біосинтезу та фолдингу протеїнів; • процеси та стадії ембріогенезу хордових і хребетних, їх характеристику і значення; • закономірності ембріонального розвитку людини; • критичні періоди ембріогенезу; • різноманіття, класифікацію та структурно-функціональні особливості клітин епітеліальної, сполучної, нервової та м'язової тканин; • особливості фізіологічної та репаративної регенерації клітин і
Тема 2. Біологічні мембрани і транспортні процеси у клітині.	
Тема 3. Цитоплазма. Будова та функції клітинних органел загального і спеціального призначення.	
Тема 4. Енергетичний апарат клітини.	
Тема 5. Клітинне ядро.	
Тема 6. Життєвий цикл клітини.	
Тема 7. Організація та функціонування генетичного апарату.	

Тема 8. Механізм реалізації генетичної інформації.	тканин. Вміти:
Тема 9. Регуляція біосинтезу протеїнів.	– застосовувати знання у практичній діяльності;
Тема 10. Клітинна організація тканин. Структурно-функціональні особливості клітин епітеліальної тканини.	– аналізувати та узагальнювати відомості про структурно-функціональні особливості життєвих процесів бактеріальної, рослинної і тваринної клітини;
Тема 11. Різноманіття і структурно-функціональні особливості клітин сполучних тканин. Клітини крові, особливості їх будови і функцій.	– характеризувати біологічні особливості і властивості клітин;
Тема 12. Структурно-функціональні особливості клітин м'язової і нервової тканини.	– інтерпретувати мікроскопічну та субмікроскопічну структуру клітин;
Тема 13. Морфофізіологія статевих клітин. Гаметогенез.	– досліджувати та аналізувати функціональний стан клітин і тканин;
Тема 14. Основи загальної ембріології. Ембріогенез людини, його характеристика та особливості.	– визначати адаптаційні та регенеративні можливості тканин і клітин з урахуванням їх морфо-фізіологічних і вікових змін;
	– пояснювати основні принципи організації різних тканин, їх взаємодію, властивості та будову;
	– співставляти розвиток патологічних станів з порушеннями молекулярних механізмів внутрішньоклітинних процесів;
	– аналізувати закономірності ембріонального розвитку людини, регуляції процесів морфогенезу, визначати критичні періоди;
	– правильно оформляти лабораторну роботу та узагальнювати виконанні практичні і самостійні завдання;
	– оволодіти основами системного підходу до аналізу складних явищ і процесів;
	– здобувати нові знання, використовуючи сучасні інформаційні освітні технології;
	– цілісно і системно мислити.

Формування програмних компетентностей і результатів навчання

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 5	Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз, критичну оцінку та інтерпретацію інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в професійній діяльності, дотримуючись норм академічної доброчесності.
ЗК 7	Здатність досистемного та критичного мислення, логічного обґрунтування позиції та висловлювання власної думки.
СК 8	Здатність розкривати загальну структуру природничих наук, оперувати сучасною термінологією та основними видами наукових знань; характеризувати природні системи різного рівня організації на основі їх цілісності та взаємозалежності.
СК 9	Здатність аналізувати досягнення природничих наук, виявляти їх роль для забезпечення сталості розвитку природних і соціальних систем, реалізовувати стратегію сталого розвитку біосфери та суспільства.
СК 10	Здатність застосовувати основні методи дослідження природничих наук у процесі пізнання об'єктів та явищ природи, встановлення причинно-наслідкових та взаємозв'язків у природі.
СК 11	Здатність здійснювати різні види фізичного, хімічного та біологічного експерименту з дотриманням безпечних умов праці та охорони навколишнього середовища; формувати уміння учнів розв'язувати розрахункові та експериментальні задачі.
Програмні результати навчання	

ПРН 5	Уміння здійснювати пошук, аналіз, критичну оцінку та інтерпретацію інформації з різних джерел, використовувати цифрові освітні ресурси та технології в професійній діяльності.
ПРН 6	Знання сучасної системи організації природи та методології природничо-наукового пізнання, усвідомлення ролі природничих наук для забезпечення сталості розвитку природних і соціальних систем, реалізації стратегії сталого розвитку біосфери та суспільства.
ПРН 7	Оперування сучасною науковою термінологією, поняттями, законами, концепціями, вченнями, теоріями природничих наук (фізики, хімії, біології) та математичним апаратом для формування природничо-наукової картини світу; розуміння цілісності та взаємозалежності природних систем різного рівня організації;
ПРН 8	Володіння основними методами дослідження природничих наук (спостереження, експеримент, моделювання) для: а) розкриття сутності фізичних явищ, величин та їх використання в техніці й технологіях; б) встановлення залежності складу будови та властивостей речовин, ознак і механізмів хімічних процесів; в) розуміння взаємозв'язку будови та функцій, життєдіяльності, розмноження, класифікації, походження, поширення, використання й охорони живих систем різних рівнів організації.
ПРН 12	Уміння здійснювати різні види фізичного, хімічного та біологічного експерименту в лабораторних та польових умовах з дотриманням безпечних умов праці та охорони навколишнього середовища; інтерпретувати результати досліджень та формувати аргументовані висновки.
ПРН 13	Уміння формувати в учнів навички з розв'язування розрахункових й експериментальних задач з фізики, хімії та біології різного рівня складності, оцінювання ефективності їх розв'язку.

Літературні джерела

основна

1. Волков К. С., Пасечко Н. В. *Ультроструктура клітин і тканин*. Навчальний посібник-атлас. Тернопіль: «Укрмедкнига». 1997. 95 с.
2. Волошин О. С. *Основи ембріології*. Тернопіль : ТНПУ, 2005. 102 с.
3. Новак В. П., Бичков Ю. П., Пилипенко М. Ю. *Цитологія, гістологія, ембріологія*. К. : Дакор, 2008. 512 с.
4. Сиволоб А. В. *Молекулярна біологія*. К.: вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 384 с.
5. Столяр О. Б. *Молекулярна біологія*. Київ: КНТ.2021. 224 с.
6. Трускавецький Є. С. *Цитологія*. К. : Вища школа, 2004. 254 с.
7. Шуст І. В., Грубінко В. В., Дробик Н. М. *Цитологія*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. 128 с.
8. Alberts B., Bray D., et al. *Essential Cell Biology*. Garland Science; Taylor & Francis Group, USA. 2014. 864 p.
9. Bergtrom G. *Basic Cell and Molecular Biology : What we know and how we found out*. University of Wisconsin Milwaukee : UWM Digital Commons, 2018. 573 p.
10. Kuehnel W. *Color Atlas of Cytology, Histology and Microscopic Anatomy*. Stuttgart – New York :Thieme, 2013. 514 p.

Додаткова

1. Долгов О. М. *Загальна гістологія з основами ембріології*. Вінниця: «Віндрук», 2015. Ч. I. 124 с.
2. Луцик О. Д., Кабак К. С., Чайковський Ю. Б. *Гістологія людини*. Київ : Книга плюс, 2003. 592 с.
3. *Медична біологія* / за ред. В. П. Пішака, Ю. І. Бажори. Вінниця : Нова книга, 2009. 608 с.
4. *Медична ембріологія за Лангманом* / ред. Т. В. Садлер. Львів : Наутілус, 2001. 550 с.
5. Alberts B., Johnson A., Lewis J. *Molecular Biology of the Cell*. Abingdon : Garland Science, Taylor & Francis Group, LLC, 2008. 1725 p.
6. Allison L. A. *Fundamental Molecular Biology*. Hoboken : John Wiley & Sons, Inc., 2012. 687 p.
7. Mescher A. L. *Junqueira's Basic Histology : Text and Atlas*. McGraw-Hill Education, 2016. 573 p.
8. Ross M.H., Pawlina W. *Histology. A Text and Atlas with Correlated Cell and Molecular Biology*. Wolters Kluwer, Philadelphia, 2011. 974 p.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання тем (модулів) відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань заборонені (у т.ч. мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та виконання розрахунків лабораторних завдань.

Політика щодо відвідування: Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	Кількість
Поточне оцінювання: опитування, тести, контрольна робота	70 балів
ІНДЗ / проєкт	10 балів
Підсумкове опитування: тести	20 балів
Сума	100 балів

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) робоча програма навчальної дисципліни;
- 2) навчальний контент (повний текст лекцій);
- 3) навчальні посібники;
- 4) мультимедійне представлення теоретичної частини курсу;
- 5) тематика та зміст лабораторних робіт;
- 6) питання для самостійної роботи і підсумкового контролю;
- 7) електронне навчання у системі Moodle;
- 8) забезпечення дисципліни навчальними інформаційними джерелами, схемами, таблицями, інструментами, обладнанням та програмним забезпеченням.